

3. *Паринов С.* Информационные взаимодействия в экономическом пространстве, РВЛЭС, 1999. [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://rvles.ieie.nsc.ru/parinov/net-model.htm>

4. *Сохацька О.* Новий порядок на світовому фінансовому ринку: післякризові проекти і реалії. [Електронний ресурс] — Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/jee/ua/2010_1/jee-1-ua/06S_ua.pdf

5. *Тейбі М.* (Matt Taibbi) Великий американський бульбашковий механізм. [Електронний ресурс] — Режим доступа: http://www.correntewire.com/great_american_bubble_machine_0.

6. *Теллін С.* Інтернет і Адаптивні Інновації: перехід від управління до координації в сучасних організаціях/ [Електронний ресурс] — Режим доступа: <http://www.osp.ru/dbms/1996/05/68.htm>

7. *Ялі М.Х.* Після Версаля, Ялти і Потсдама. Або дещо про трансформації світового порядку // Політика і час. — 2006. — №7—8. — С. 79—86.

8. *Roberts Paul.* Craig The Rich Have Stolen The Economy // Foreign Policy Journal 18.10.2009. [Електронний ресурс] — Режим доступа: www.foreignpolicyjournal.com/2009/10/18/the-rich-have-stolen-the-economy — Електронний ресурс доступний 05.11.2009.

Статтю подано до редакції 20.10.2012 р.

А.О. Остапюк,
аспірантка кафедри
міжнародного менеджменту,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ В УМОВАХ СІТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

АНОТАЦІЯ. Визначено умови формування і реалізації геоелектронічних інтересів розвитку країн в умовах сітизації глобального бізнесу

КЛЮЧОВІ СЛОВА: геоелектронічний простір, світоустрій, держава, мережа, інтереси, технологія

АННОТАЦИЯ Определены условия формирования и реализации геоэкономических интересов развития стран в условиях сетизации глобального бизнеса

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: геоэкономическое пространство, мироустройство, государство, сеть, интересы, технология

ANNOTATION. The basic conditions of formulation and achievement of geoeconomic interests of countries development in net frameworks have been determined

KEY WORDS: geoeconomic space, world construction, state, net, interests, technology

Вступ. Глобалізація як ніколи на сьогодні спонукає уряди ділитися з іншими інститутами власними повноваженнями, зберігаючи роль вищого правового, політичного і морального авторитета. Саме в реалізації функцій правової, політичної і моральної регуляції слід вбачати джерела впливу держави на чисельні глобальні мережі.

Постановка завдання. Мережа, як відомо, виступаючи новою метатехнологією організації людства, є не тільки організуючою основою, але й засобом глобалізації. На сьогодні вона пронизує всі простори життєдіяльності людини і людства, починаючи від нижнього фізичного (матеріального) простору, проходячи через середній рівень ментального (політичного) простору і досягаючи верхівки у просторі духовному. Коли мережа з інструменту перетворюється в метатехнологію, проникаючи у ментальний (політичний, психологічний) і духовний простір, вона із засобу комунікації перетворюється у засіб знищення. Головною ціллю мережі виступає ієрархія. Протиборство мережі та ієрархії є головною конфронтаційною парадигмою сучасної епохи. Ієрархія не випадково стає об'єктом ураження, адже вона виступає стрижнем державного устрою і державності. Вичерпну уяву, що являє собою мережа, дають А. Бард та Я. Зодерквіст у праці «Нетократія. Нова правляча еліта та життя після капіталізму». За їх думкою, мережа є новою парадигмою існування, яка прийшла на зміну капіталізму і демократії. Ця трансформація пов'язана з виходом на глобальну арену нового правлячого класу нетократії. Поряд з цим, вищим класом замість існуючого раніш пролетаріату з'являється новий нижчий клас — конзьюмеріат, тобто клас споживачів. Як витікає з теорії мережі, відносини між вищими і нижчими класами у нетократичному світоустрої ґрунтуються на засадах рабовласницького устрою, тобто мережа означає не еволюцію суспільних відносин, а їх інволюцію [1, с. 27]. Підкорення відбувається завдяки втіленню споживацьких матриць та еталонів, що неминуче призводить до того, що життя духу зведеться до примітивного споживацтва. Тобто, нетократія символізує не рух до удосконалення, а повернення до минулого, архаїзацію суспільних відносин. Однією з ключових цінностей мережі є здатність забути традиції, відмовитися від них і швидко адаптуватися до нових моральних настанов. Причому адаптація повинна мати постійний характер. Саме тому поняття «кращої здатності адаптування» змінюється відповідно до зміни умов навколишнього середовища [6, с. 22].

Результати. Західна демократична модель стала важливим етапом підготовки до переходу на сітьову технологію організації глобального суспільства. Оскільки мережа будується на принципі полі центризму, тобто наявності множинних центрів управління, демократія з її плюралізмом створила ідеальний ґрунт для появи альтернативних центрів влади:

по-перше, у формі розподілу влади;

по-друге, у формі появи мережевих структур, включаючи неурядові організації.

На суб'єктивному рівні демократія зробила все для того, щоб повністю дискредитувати ідею державотворення, що, в свою чергу, сприяло розвитку ідей сітязізації. Сітьові структури не є пов'язаними з державністю. Вони, зазвичай, представлені недержавними організаціями, діяльність яких має антидержавний характер. У сфері політики сітьові структури представлені, зазвичай, пов'язаними з глобальною світовою елітою ЗМІ та неурядовими організаціями. Вони підпорядковують собі, ставлять під контроль слабкі в ієрархічному відношенні держави, роблячи їх ланками світової мережі, інструментом її розповсюдження. Транснаціональні ЗМІ привласнюють собі роль кураторів політичної арени та монопольних інтерпретаторів того, що відбувається на ній. До сітьових струк-

тур належать і деякі ТНК, які дуже часто позбавляють слабкі держави економічних важелів управління і вирішення соціальних завдань, тобто асоціалізують ключову функцію держави [9, с. 1002].

У військовій сфері сітьові структури представлені приватними військовими компаніями, які створюють збройні сили мережі. Вони представляють різновид ТНК і виконують різноманітні замовлення.

Велику небезпеку для міжнародної економічної стабільності становлять і так звані держави, що не відбулися або номінальні країни. Економічна інтеграція в глобальному масштабі може сприяти і політичній дезінтеграції. Пояснення може знаходитись у тій площині, що за мірою перетворення всього світу на єдиний ринок — а це кінцевий наслідок глобалізації — обґрунтованість існування великих політичних об'єднань, що виходять за межі етнічної, мовної чи релігійної спільності, втрачає власний економічний зміст. Іншими словами, відповідний економічний простір національної держави може вже більше не співпадати з відповідними політичним простором. Результатом цього може стати фрагментація, що часто призводить до сепаратистських рухів і конфліктів. З темою дезінтеграції, як вірно відмічає канадський професор Джек Тредденік, тісно пов'язаний феномен зростання кількості держав, що не відбулися. За мірою посилення у 1990-ті роки минулого століття пов'язаної з глобалізацією економічної, політичної і культурної інтеграції, багато держав опинилися не більше ніж псевдодержавами, що не мають стійких інститутів, внутрішньої єдності чи національної свідомості. Якщо узагальнити відмічене, то до суб'єктів сітьового світоустрою можна віднести (рис. 1):

- транснаціональні корпорації (ТНК) і транснаціональні банки (ТНБ), включаючи Світовий Банк;
- наднаціональні глобальні структури (СОТ, різноманітні клуби — Паризький, Лондонський, Римський тощо);
- номінальні держави, тобто держави, влада в яких опинилася під контролем сітьових структур і які внаслідок цього втратили власну ієрархічність, державність і суверенітет, ставши частиною глобальної мережі;
- неурядові організації, що спрямовують свою діяльність на формування сітьової свідомості і сітьового світоустрою;
- міжнародні і наддержавні альянси, що діють в інтересах сітьової спільноти і світоустрою (включаючи НАТО);
- релігійно-етнічні групи (діаспори), що тяжіють до світового панування;
- деструктивні релігійні організації (тоталітарні секти та сектоподібні організації);
- міжнародні злочинні організації;
- міжнародні терористичні організації, що встановлюють світовий сітьовий порядок за допомогою терору;
- таємничі спільноти і організації, включаючи Більдербергський клуб, Трьохсторонню комісію, Раду з міжнародних відносин, різноманітні елітарні клуби;
- приватні військові компанії.

Висновки. С нашої точки зору, для того, щоб позбутися негативних наслідків подібного структурування будь-яка країна повинна випередити події і встигну-

ти прийти до нової гео економічної рівноваги в якості партнера, що визнається глобальною спільнотою, виголосити власні національні економічні інтереси, спроектувати на гео економічному атласі стратегічні цілі, інтеграційні альянси, намітити гео економічні плацдарми, не дозволити «стерти» гео економічну «пам'ять».

Для того, щоб мати чітку уяву про можливі комбінації й стратегічні ситуації у гео економічному просторі, що визначають майбутні конкурентні позиції будь-якої національної економіки та її господарчих суб'єктів слід зважати на наступну послідовність методологічних кроків гео економічного аналізу, прогнозування і оперування. Методологія визначення і реалізації гео економічних інтересів, таким чином, полягає в реалізації наступних дій:

1. *Вихід у гео економічний простір.* Іншими словами, задіяння центральних атрибутів гео економіки у процес оперування національної економіки чи її господарчих суб'єктів у гео економічному просторі.

2. *Глибина задіяння гео економічних атрибутів.* На цій стадії методологічної проробки прояснюються розбіжності і особливості підключення тих чи тих атрибутів стосовно до специфіки тієї чи іншої країни, що визначає на майбутнє різноманіття градацій за рівнем розвитку національних економічних взаємозв'язків з зовнішнім середовищем.

3. *Визначення відношення країни (її національного економічного комплексу чи господарчого суб'єкту) до сучасних цивілізаційних моделей розвитку,* а саме: чи є вони включеними до доіндустріальної, техногенної (індустріальної, постіндустріальної), не економічної фази розвитку.

4. *Специфікація формаційних координат національного економічного розвитку* (соціально-економічний лад, його форми, типи тощо).

5. *Розробка характеристики стратегічних тенденцій країни у глобальній економіці:* встановлюється, яким головним вектором (гео економічним, геополітичним, геостратегічним) стратегічних тенденцій обумовлюються її національні інтереси.

6. *Фіксація гео економічного положення країни:* чи є вона країною-системою, країною, що орієнтується на зовнішні ареали і очолює ІВЯ, чи країною, що орієнтованою «всередину» і тією, що втягує до себе чужорідні ІВЯ, або країною, що делегує власні комплекси та господарчих суб'єктів в якості ланок глобальних відтворювальних ланцюжків, або вона не бере участі в цих відтворювальних процесах і дотримується торговельної доктрини. Таким чином визначається її відношення до формування світового доходу і одержання відповідної його частки.

7. *Визначення глибини оперування країни (її економічної системи чи окремих господарчих суб'єктів)* на гео економічному атласі чи його національній частці.

8. *Після визначення системи національних інтересів, гео економічних тенденцій, зон впливу (гео економічних плацдармів) відбувається нанесення їх на гео економічний атлас світу з одночасним транслюванням на національні гео економічні атласи; перегляд максимально можливої кількості карт гео економічного атласу і внесення до них відповідних ситуаційних корективів.*

9. *Визначення ступеню готовності національної зовнішньополітичної системи до відстоювання гео економічних національних інтересів.* Для цього скла-

дається графік участі в міжнародних економічних, політичних, військово-політичних організаціях, альянсах, союзах, пулах, представництвах у різних країнах, в тому числі в регіональних угрупованнях тощо.

10. *Вирішення питання про готовність національної військової компоненти захищати національні гео економічні інтереси.* В цих цілях за умов необхідності на «військовій карті» гео економічного атласу наносяться опорні пункти для розгортання сил швидкого реагування із захисту транснаціональних комунікаційних мереж, об'єктів тощо.

11. *Дослідження системи національних гео економічних інститутів, що є здатними забезпечити реалізацію гео економічних стратегічних цілей та інтересів.* Визначення типу (моделі) цієї системи: гео економічна (відтворювальна), торговельна (торговельно-посередницька), постачальницько-збутова.

12. *Аналіз нормативно-правового забезпечення системи гео економічного оперування, її адекватності нормам міжнародного господарського права, стану національної моделі господарчого управління, наявності набору організаційних структур, що здатні до адаптації до глобального середовища.*

13. *Моделювання на гео економічному атласі світу та його національній частині різноманітних ситуаційних комбінацій.* Головною метою в даному випадку є виявлення тенденцій гео економічної напруги у певних точках глобального гео економічного простору за умов зіткнення з національними інтересами інших країн з пошуком оптимальних шляхів їх гармонізації; аналіз можливих випереджувальних кроків, що спрямовуються на захоплення нових позицій у мінливого середовищі, можливості прокласти нові маршрути для ІВЯ з метою випереджаючої активізації зі здобування світового доходу в умовах інноваційних революцій, що тривають; відслідковування фінансових потоків, міграції інтелектуальної та робочої сили тощо.[4, с. 227]

14. *Створення на базі високих гео економічних технологій таких ситуаційних комбінацій, які дозволяють своєчасно підключатися до процесу формування світового доходу на новому рівні стратегічного оперування.*

15. *Моделювання на гео економічному атласі світу ситуацій, що є пов'язаними з розвитком етно економічної транснаціоналізації, формування етно економічних систем в межах відходу від знекровлюючої техногенної фази постіндустріалізму і оперування в новій системі цивілізаційних координат — неоекономічній.*

Таким чином, послідовне відстоювання визначених національних пріоритетів і економічних інтересів на гео економічному атласі дозволить країні стати повноцінним учасником глобальних процесів і визначить потенціал її конкурентоспроможності у перспективі.

Література

1. *Барінов В.А.* Развитие сетевых формирований в инновационной экономике [Текст] / В.А. Барінов, Д.А. Жмуров // Менеджмент в России и за рубежом. — 2007. — №1. — С. 20—30.
2. *Горіна Г.О.* Сутність мережевої організації бізнесу та класифікація мереж / Горіна Г.О. // Економічний простір: зб. наук. пр. — Дніпропетровськ: ПДАБА, 2010. — №44/2. — С. 238—247.

3. Дягтерёва С.В. К вопросу о содержании сетевых отношений и их месте в институциональной структуре национальной экономики [Текст] / С.В. Дегтярёва, А.А. Земляков // Вестник Омского университета. — 2010. — №1. — С. 110—115. — (Серия «Экономика»)
4. Дергачев В.А. Геоэкономика (Современная геополитика): Учебник для вузов. — К.: ВИРА-Р, 2002. — 345 с.
5. Кальченко Т.В. Глобальна економіка. — К.: КНЕУ, 2009. — 364 с.
6. Кочетков Э.Г. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства: Учеб. для вузов. — М.: Норма, 2006. — 528 с.
7. Лук'яненко Д. Стратегії глобального управління / Д. Лук'яненко, Т. Кальченко // Міжнародна економічна політика. — 2008. — № 8—9. — С. 5—41.
8. Черная И.П. Геоэкономика: Учебное пособие. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2012. — 248 с.
9. Borgatti, S. The Network Paradigm in Organizational Research: A Review and Typology [Текст] / S. P. Borgatti, P.C. Foster // Journal of Management. — 2003. — №29(6). — С. 991—1013

Статтю подано до редакції 25.10.2012 р.

УДК 330

Н.О. Пачева, аспірант¹,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

СТРУКТУРА ПОЗАЕКОНОМІЧНИХ ІНСТИТУТІВ ТА ЇХ РОЛЬ У СУСПІЛЬНОМУ ВІДТВОРЕННІ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто основні структурні елементи позаекономічних інститутів у суспільному відтворенні, розкрито їх сутність і зміст. Головну увагу зосереджено на дослідженні конституційних і соціокультурних позаекономічних інститутах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інститут, економічні інститути, позаекономічні інститути, структура позаекономічних інститутів.

АННОТАЦИЯ. В данной статье проанализированы структурные элементы внеэкономических институтов, которые непосредственно влияют на развитие экономических систем государств.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: институт, экономические институты, внеэкономические институты, структура внеэкономических институтов.

ANNOTATION: In the article basic structural elements of noneconomic institutes in social recreation were considered; their essence and contents were exposed; the research of constitutional and socio-cultural noneconomic institutes was described.

KEYWORDS: institute, economic institutions; noneconomic institutions; the structure noneconomic institutions.

¹ Науковий керівник: Якубенко Валерій Дем'янович — д-р екон. наук, професор